

Mierzwiński, Antoni

Przemówienie wprowadzające przewodniczącego PWRN inż. Antoniego Mierzwińskiego.

Rocznik Mazowiecki 1, 11-18

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEMÓWIENIE WPROWADZAJĄCE PRZEWODNICZĄCEGO PWRN INŻ. ANTONIEGO MIERZWIŃSKIEGO

Dzisiejsza sesja naukowopopularna organizowana jest przez Wojewódzki Komitet Frontu Jedności Narodu, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej i Radę Naukowo-Ekonomiczną przy Prezydium WRN. Jest to piąta sesja w obecnej kadencji Wojewódzkiej Rady Narodowej i Rady Naukowo-Ekonomicznej. Sesja ta odbywa się w mieście, w którym w czasie okupacji powstała jedna z pierwszych w naszym województwie powiatowa rada narodowa, w mieście — pierwszej siedzibie władz wojewódzkich po wyzwoleniu. Odbywa się ona w rocznicę XX-lecia istnienia Polski Ludowej.

Ma ona za zadanie dokonanie oceny osiągnięć i przemian, jakie miały miejsce na Mazowszu, Kurpiach i Podlasiu w okresie 20 lat władzy ludowej.

Mazowsze, Kurpie i Podlasie wymagają wszechstronnych badań i poważnego naukowego ustosunkowania się do tego, co na tych ziemiach zachodzi negatywnego i pozytywnego. Konieczne to jest ze względu na przeobrażenia, jakie dziś dzięki naszemu ustrojowi zachodzą w woj. warszawskim.

Historia nie oszczędziła nam smutnych doświadczeń, pozostawiła na naszych ziemiach piętno kulturalnego, społecznego i gospodarczego zacofania. Polityka zaborców, a następnie dwudziestoletnie rządy ustroju kapitalistycznego doprowadziły do tego, że nasze województwo w chwili przejścia go przez władzę ludową należało do najsłabiej uprzemysłowionych i zagospodarowanych terenów kraju. Sytuację tę jeszcze bardziej pogorszyły ogromne straty w ostatniej wojnie — wynoszące około 40% majątku trwałego.

W okresie naszego ludowego XX-lecia nastąpił renesans. Województwo wstąpiło na drogę odrabiania wiekowego zacofania. Życie gospodarczo-społeczne i polityczne rozwija się jak nigdy dotąd.

Z przeobrażeniami tymi nasze społeczeństwo zapoznało się w okresie obchodów XX-lecia PRL. Wystarczy stwierdzić, że w okresie lat 1955—1963 udział naszego województwa w produkcji przemysłowej kra-

ju zwiększył się z 2,9% do 3,5%. Według planu ustalonego na rok 1965 — udział ten przekroczy 3,8%. Rolnictwo Mazowsza przekazuje krajowi ponad 10% ogólnej masy towarowej produktów rolnych.

Na dzisiejszej sesji będziemy musieli zastanowić się nad wieloma sprawami. Jakie problemy musimy omówić i jakie wnioski wyciągnąć na przyszłość — na następane 5-lecie.

Podobnie jak w całym kraju, również w woj. warszawskim do podstawowych problemów przyszłego 5-lecia należy przyspieszenie rozwoju gospodarczego w drodze wykorzystania szybko przyrastających zasobów siły roboczej. O skali problemu czekającego na rozwiązanie świadczą następujące dane. O ile w bieżącym planie 5-letnim zapewniamy nowe miejsca pracy dla 60 tys. osób, to w przyszłym 5-leciu musimy zapewnić miejsca pracy dla ok. 120—150 tys. osób. W przeliczeniu na środki inwestycyjne oznacza to, że rozwiązanie tego problemu w drodze budowy nowych miejsc pracy pociągnęłoby wzrost nakładów o ok. 150% w stosunku do uzyskanych nakładów na bieżącą 5-latkę.

Zdajemy sobie z tego sprawę, że taki przyrost inwestycji w naszym województwie jest niemożliwy i nierealny. O złożoności tego problemu świadczy też fakt, że w województwie nie dysponujemy odpowiednią bazą surowców mineralnych, jak również i to, że nie posiadamy oparcia w tradycjach produkcyjnych.

W minionym 20-leciu w województwie wybudowano ponad 50 nowych zakładów przemysłowych, z których jedne z największych są: w Płocku, Ostrołęce, w Siedlcach i Wyszku, a więc w miejscowościach, w których istniały największe potrzeby i trudności z wykorzystaniem siły roboczej. Zakłady te, położone w rejonie podlaskim, kurpiowskim czy płockim, stały się siłą napędową aktywizacji miast i przyległych rejonów rolniczych.

Zdajemy sobie sprawę z zadania, jakie przed nami stawia potrzeba zapewnienia nowych miejsc pracy dla młodych ludzi, którzy w latach 1966—1970 wejdą do produkcji.

W przemyśle rozwiązanie tego problemu, między innymi, widzimy przez budowę nowych oraz modernizację i rozbudowę istniejących zakładów, przez pełne wykorzystanie istniejących zdolności produkcyjnych.

Dalszym wielkim zadaniem staje się rozwój drobnej wytwórczości. Prowadzimy studia nad regionalnymi tradycjami wytwórczymi. Chodzi nam o to, żeby wykorzystać już istniejące tradycje, a równocześnie stwarzać podstawy dla przyszłej produkcji fabrycznej. Badania w tym zakresie z konieczności muszą być kompleksowe. Chodzi o wykorzystanie bazy surowcowej, którą dysponujemy, o ustalenie możliwości jej

rozszerzenia, potrzeb fachowców w poszczególnych dziedzinach wytwórczości, o zapewnienie zbytu wyprodukowanych towarów itp.

Do studiów nad rozwojem drobnej wytwórczości włączamy problem produkcji chałupniczej, która ma wszelkie podstawy dalszego rozwoju. Ta dziedzina w warunkach woj. warszawskiego wymaga szczególnego poparcia, ze względu na konieczność rozwiązania problemu zatrudnienia kobiet, którym warunki rodzinne nie zawsze pozwalają na oderwanie się od obowiązków domowych.

Inną niezmiernie ważną sprawą jest rozwój usług, szczególnie usług dla rolnictwa. W tym zakresie staramy się działać przy uwzględnieniu czynników ekonomicznych. Województwo nasze jest zróżnicowane pod względem dochodów ludności, szczególnie na wsi. Stosunki zatrudnieniowe w rolnictwie układają się w ten sposób, że na terenach o dużej dochodowości rolnictwa posiadamy stosunkowo małe zatrudnienie, zaś na terenach o nadwyżkach siły roboczej w rolnictwie w zasadzie niski poziom gospodarowania i małe dochody chłopów. W tych warunkach duże zapotrzebowanie na wszelkiego rodzaju usługi występuje na terenach niedoboru siły roboczej — i większych dochodach chłopów. Stąd też na tych terenach poziom rozwoju usług musi być znacznie wyższy niż na pozostałych.

Inna sprawa, że na wsi występuje duża sezonowość popytu na usługi, jak również relatywnie do miast niższa ich rentowność. W związku z tym zarysowuje się konieczność wykształcenia fachowców o bardziej wszechstronnym przygotowaniu, jak również włączenie do rzemiosła chłopów posiadających małe gospodarstwa rolne i w ten sposób wykorzystanie ich wolnego czasu pracy.

Usługi traktujemy nie tylko jako problem gospodarczy, ale również jako problem społeczny tak od strony usługodawcy, jak i usługobiorcy. W znacznej ilości rodzajów usług można zatrudnić poważną liczbę kobiet, pracowników o niższym poziomie wykształcenia ogólnego, inwalidów. Rozwój usług wpłynie na ogólne oszczędności surowca, na wykorzystanie odpadów, na zaoszczędzenie czasu wielu ludziom, na zaspokojenie ich potrzeb.

Ten kompleksowy program, w którym wiodąca rola przypada rozwijającemu się przemysłowi, zmierza do zapewnienia rozwiązania podstawowego problemu przysłego 5-lecia, jakim jest zatrudnienie.

Pomimo znacznych postępów w industrializacji, nadal pierwszoplanowym problemem w gospodarce Mazowsza jest rolnictwo.

Naszym najważniejszym działaniem w dziedzinie produkcji rolnej jest likwidacja opóźnień w zainwestowaniu podstawowym oraz przyspieszenie wzrostu nadwyżek towarowych. W okresie władzy ludowej globalna

produkcja rolna województwa wzrosła o ok. 49% w stosunku do okresu przedwojennego.

Osiągane wyniki w rolnictwie są możliwe dzięki znacznej pomocy państwa — wyrażającej się we wzrastających z roku na rok nakładach inwestycyjnych, w pierwszym rządzie na meliorację, elektryfikację, mechanizację i budownictwo gospodarcze. W obecnej 5-latce w rolnictwo mazowieckie zainwestuje się ok. 6 mld zł, czyli ponad dwukrotnie więcej niż w latach 1956—1960.

Nakłady inwestycyjne na rolnictwo w latach 1966—1970 powinny wynieść ok. 13 631 mln zł, z tego środki państwowe będą stanowiły 5 831 mln zł, środki własne ludności ok. 5 300 mln zł, a Fundusz Rozwoju Rolnictwa ok. 2 500 mln zł.

Podstawowymi problemami rolnictwa mazowieckiego w przyszłym 5-leciu będą melioracje i zaopatrzenie wsi w wodę, elektryfikacja, dalsze podniesienie gospodarki Państwowych Gospodarstw Rolnych, dalsze podnoszenie mechanizacji, rozwój budownictwa wiejskiego, szczególnie inwentarskiego i gospodarczego, oraz kontynuowanie podnoszenia oświaty rolniczej.

W zakresie melioracji przewiduje się zmeliorowanie do 1970 r. 64% gruntów ornych i ok. 90% łąk i pastwisk. Dążąc do najbardziej efektywnego wykorzystania nakładów na meliorację gruntów ornych, skoncentrowano je głównie w rejonach o wysokim poziomie produkcji rolnej, gdzie istnieją obiektywne przesłanki do dalszego wzrostu plonów. Dla przyspieszenia efektów gospodarczych robót melioracyjnych przewiduje się przeprowadzenie zagospodarowania trwałych użytków zielonych w następnym roku po pracach melioracyjnych. Wszelkie poczynania melioracyjne w terenie będą poprzedzane organizowaniem przyszłych użytkowników w spółki wodne. Zostanie położony też nacisk na zagospodarowanie pomelioracyjne użytków zielonych.

Planowane nakłady na rok 1965 i na lata 1966—1970 — pozwolą na objęcie elektryfikacją wszystkich nie zelektryfikowanych wsi, posiadających zwartą zabudowę, i wsi przewidzianych do kompleksowej mechanizacji.

Zakłada się, że w 1970 r. woj. warszawskie będzie posiadało około 17 tys. ciągników wraz ze sprzętem towarzyszącym, co oznacza wzrost o ponad 100% w stosunku do roku 1963. Największą koncentrację mechanizacji będą posiadały powiaty o wysokiej produkcji towarowej, co wynika z wysokiej dla tych powiatów akumulacji środków Funduszu Rozwoju Rolnictwa. Ponadto kompleksową mechanizacją zostaną objęte gromady i wsie o przewadze średnich i dużych gospodarstw chłopskich, pozbawionych dostatecznej ilości sił pociągowych i roboczych, oraz wsie, gdzie znaczna ilość bezkonnnych gospodarstw zgłasza zapotrzebowanie na

usługi uprawowe i transportowe. W celu zabezpieczenia zaplecza techniczno-remontowego dla takiej ilości ciągników przewiduje się dalszą rozbudowę POM i ich filii.

Państwowe Gospodarstwa Rolne mają do spełnienia bardzo poważne zadania w zakresie produkcji materiału siewnego i ziemniaków — sadzeniaków, produkcji wartościowego materiału hodowlanego bydła i trzody chlewnej, zwiększenia dostaw płodów rolnych dla państwa oraz krzewienia kultury rolnej. Dla przekształcenia PGR w wysoko produkcyjne gospodarstwa i ośrodki kultury rolnej przewidujemy dla nich dalsze poważne nakłady inwestycyjne.

Aby uzyskać właściwe efekty nakładów inwestycyjnych na rolnictwo — pracujemy nad zwiększeniem oddziaływania służby rolnej na produkcję przez masowe kształcenie kadr rolniczych, prowadzenie na szeroką skalę doświadczalnictwa terenowego i wdrażanie osiągnięć nauki i przodującej praktyki do produkcji. Przeznaczamy więc wielomilionowe sumy na oświatę rolniczą i doświadczalnictwo.

Nakłady inwestycyjne ze środków państwowych na rolnictwo muszą być powiększone o planowane nakłady inwestycyjne ludności przy budowie urządzeń melioracyjnych, silosów, pomieszczeń inwestycyjnych, linii elektrycznych itp.

Olbrzymie znaczenie posiada również inicjatywa społeczna rolników, która, skierowana przez aktyw społeczno-gospodarczy na budowę dróg i innych obiektów, może poważnie przyczynić się do zrealizowania i zwiększenia planowanych zadań w zakresie wzrostu produkcji rolnej; do wykonania podstawowego zadania ustalonego przez IV Zjazd partii — zlikwidowania do 1970 r. importu zbóż.

Problem produkcji zbożowej ma szczególnie ważne znaczenie dla naszego województwa, ponieważ nasz bilans zbożowo-paszowy jest ujemny. Potrzeby pokrywane są w granicach 85%. W sianie potrzeby hodowlane pokrywane są w ok. 75%, w masie zielonej w ok. 45%, a w grupie okopowych, pastewnych i tzw. pozostałych soczystych — w ok. 95%. Tylko w ziemniakach mamy pełne pokrycie i częściową nadwyżkę, uzupełniającą ujemną pozycję okopowych pastewnych. Oczywiście proporcje te kształtują się różnie w zależności od urodzajów.

Sytuacja ta nakłada obowiązek dalszego intensywnego rozwoju silosów i kiszonek, kontraktacji upraw zbożowych oraz wdrażania systemu wymiany zbóż za mieszanki, które dotychczas nie spełniały określonych dla tego systemu zadań.

W naszej polityce gospodarczej kładziemy szczególny nacisk na rozwój przemysłu, rolnictwa i innych działów produkcyjnych. Dążymy przez to do stworzenia odpowiednich warunków do maksymalizacji dochodu narodowego wytwarzanego w województwie. Dążymy do wyzwa-

lania i zagospodarowywania rezerw, na który to problem szczególna uwaga została zwrócona w uchwałach IV Zjazdu naszej partii.

Jednym z zasadniczych źródeł wyzwalań i zagospodarowywania rezerw produkcyjnych jest inicjatywa społeczna, czyny — w ramach których ofiarne i pracowite społeczeństwo Mazowsza z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego, XX-lecia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i IV Zjazdu partii przysporzyło gospodarce narodowej 1 177 km dróg o nawierzchni twardej, 113 budynków szkolnych, 209 świetlic i wiele innych bardzo cennych inwestycji.

Problem rezerw wymaga wszechstronnego przedyskutowania w świetle uchwał II Plenum KC PZPR, dla ustalenia najprawidłowszych naukowych metod ich wyzwalań i zagospodarowywania we wszystkich dziedzinach gospodarczych.

Problem rezerw ma niezmiernie ważne znaczenie w związku z rysującą się sytuacją na rynku pracy.

Rozwój działów produkcyjnych naszej gospodarki i wytwarzany przez nie dochód stwarza warunki dla rozwoju działów sfery nieprodukcyjnej.

Industrializacja spowodowała przyspieszenie procesów urbanistycznych. Miasta, zwłaszcza w regionie podstołecznym, chłonęły ludność wiejską, która znajdowała pracę w rozwijającym się przemyśle. W następstwie powyższego trzeba było zapewnić mieszkania w miastach. W konsekwencji procesy te prowadziły do rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Podczas gdy w 1931 r. oddano do użytku 2 800 izb mieszkalnych, a w 1950 r. 7 900 izb, to w 1960 r. przyrost ten wyniósł 30 900, a w 1963 r. 27 600. Równocześnie przeciętna liczba osób przypadająca na jedną izbę spadła z 2,8 w 1931 r. do 1,9 w 1960 roku.

Rozmiary rozwoju oświaty w porównaniu do 1938 r., w którym 21,8% ogółu ludności nie umiało czytać i pisać, ilustrują następujące znamienne liczby:

	rok 1937/38	rok 1963/64
szkoły podstawowe o 1 nauczycielu	995	299
szkoły podstawowe 7-klasowe	408	1 676
licea ogólnokształcące	32	66
uczniowie w liceach ogólnokształcących	1 400	27 768

Jeszcze znaczniejszy postęp ma miejsce w ochronie zdrowia, rozwoju kultury, w wychowaniu fizycznym i wielu innych dziedzinach życia. Nie osiągnęliśmy jeszcze odpowiednich do wymaganego poziomu postępów w poprawie stanu sanitarno-higienicznego, w gospodarce komunalnej, szczególnie na wsi.

Są to problemy trudne. Zaczynaliśmy tutaj od zera. Wymagają one ściślejszego współdziałania administracji państwowej i gospodarczej ze społeczeństwem.

Aktywizacja gospodarcza województwa wymaga odpowiedniej mobilizacji społeczeństwa, długofalowego działania oraz inicjowania i zespolenia sił i środków społeczno-gospodarczych wokół tych spraw. Wymaga ona współdziałania w rozwoju gospodarki, twórczej myśli naukowej i jej oddziaływania na prawidłowe planowanie i zarządzanie gospodarką woj. warszawskiego, ze względu na jego położenie, charakter, wielkość oraz zadania i obowiązki w stosunku do stolicy, a zarazem posiadającego bardzo złożony kompleks problemów, z których podstawowe muszą być rozwiązywane w ścisłej koordynacji z poszczególnymi istotnymi problemami życia społecznego i gospodarczego Warszawy.

W rozwiązywaniu tych i innych spraw kierujemy się podstawami naukowymi, rachunkiem ekonomicznym, społecznym, opieranym na analizie, studiach i badaniach prowadzonych przez powiatowe i wojewódzką komisję planowania gospodarczego oraz Wojewódzką Pracownię Planu Regionalnego.

Korzystamy też z dorobku, doświadczeń naukowych i pomocy naukowców pracujących w Radzie Naukowo-Ekonomicznej, którzy coraz mocniej zacieśniają więź z praktykami.

Mimo znacznego postępu w dziedzinie rozwoju województwa dużo jeszcze mamy do zrobienia, widzimy oczekujące nas trudności.

Osiągnięcia XX-lecia stworzyły mocne podwaliny i perspektywy dalszego szybkiego rozwoju. Dotychczasowy dorobek, poziom gospodarczy, ofiarność i pracowitość społeczeństwa naszego województwa — robotników, chłopów, inteligencji — zapał i rosnąca stale wiedza naszej młodzieży, nauka niosąca wiedzę i postęp — stwarzają podstawę do tego, by jeszcze szybciej niż dotychczas usuwać istniejące braki i niedostatki naszego życia, by jeszcze przyspieszyć rozwój naszego kraju, podnosić dobrobyt i warunki życia ludności.

IV Zjazd partii nakreślił program rozbudowy gospodarki narodowej, program dalszego socjalistycznego rozwoju naszego kraju — zapoczątkowanego pod kierownictwem naszej partii przed 20 laty. Program ten spotkał się z powszechną aprobatą i poparciem całego społeczeństwa skupionego wokół partii, we Froncie Jedności Narodu.

Dzisiejsza sesja naukowopopularna, w której udział biorą przedstawiciele nauki polskiej, działacze społeczni i polityczni, działacze administracji państwowej i gospodarki uspołecznionej, oświaty, kultury, działacze młodzieżowi — ma za zadanie dokonanie oceny i popularyzacji osiągnięć XX-lecia władzy ludowej na Mazowszu, Kurpiach i Podlasiu. Powinna ona dokonać krytycznego oświetlenia naszej działalności, naszych organizatorskich i gospodarczych przedsięwzięć w minionym okresie. Oczekujemy od niej wniosków oraz konfrontacji metod naszej do-

tychczasowej i dalszej planowanej działalności — z metodami, założeniami i stanowiskiem nauki w poszczególnych dziedzinach gospodarki narodowej.

Sesja ta dla nas wszystkich realizujących politykę partii i rządu jest bardzo cenna, ponieważ odbywa się ona w tak dostojnym gronie, odbywa się po IV Zjeździe partii, w trakcie przygotowania projektu planu na lata 1966—1970, od którego prawidłowości, zachowania odpowiednich proporcji — zależeć będzie wykonanie zadań, jakie zostaną ustalone dla województwa warszawskiego w narodowym planie gospodarczym.